

Ministerieel besluit tot definitieve bescherming als cultuurhistorisch landschap van het kasteelpark de Bunswyck en als monument van het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 in Leuven (Kessel-Lo)

DE VLAAMSE MINISTER VAN FINANCIEN EN BEGROTING, WONEN
EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 2 oktober 2019 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 8, §1, 2°;

Gelet op het ministerieel besluit van 24 december 2020 tot voorlopige bescherming als cultuurhistorisch landschap van het kasteelpark de Bunswyck en als monument van het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 in Leuven (Kessel-Lo);

Gelet op het openbaar onderzoek dat gehouden is van 8 februari 2021 tot en met 9 maart 2021 en waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van het kasteelpark de Bunswyck als cultuurhistorisch landschap en de erfgoedwaarde van het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 als monument aantoonst;

Overwegende dat het kasteelpark de Bunswyck van algemeen belang is omwille van de historische, architecturale, ruimtelijk-structurende en esthetische waarde;

Overwegende dat het kasteelpark de Bunswyck als cultuurhistorisch landschap historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het park de Bunswyck, gelegen op de zuidelijke flank van de Predikherenberg, bezit een belangrijke historische waarde. Het is immers een zeldzaam bewaard voorbeeld van de transformatie van een 18de-eeuws landelijk huis met bijhorende tuinen naar een vroeg 19de-eeuwse industriële ontwikkeling, namelijk een dakpannenbakkerij in landelijk gebied, tot een adellijke woonst met aansluitend parkje uit het begin van de 20ste eeuw aan de rand van het Leuvense buitengebied. Dit park wordt vervolgens in het interbellum sterk uitgebreid tot een park van circa 9,51 hectare, aangelegd in landschappelijke stijl en samengesteld uit een zogenaamd Klein en Groot park.

Het Klein park dat in het eerste kwart van de 20ste eeuw aangrenzend aan het landhuis werd aangelegd, getuigt van een evolutie waarbij gegoede eigenaars de moestuin buiten het zichtveld van het landhuis verplaatsten en de nabije omgeving van de woning tot lusthof opwaardeerden. Het voormalig bijgebouw Tiensesteenweg 349 refereert nog naar de 19de-eeuwse rurale bedrijfsgebouwen in baksteen, die opgetrokken werden bij kastelen, rijkere

hoeves of uitbatingen en die buiten het zicht van het kasteel lagen. De sterke uitbreiding van het park de Bunswyck met de aanleg van het Groot park op de flank van de Predikherenberg circa 1938 is toe te schrijven aan een nieuwe kapitaalkrachtige eigenaar. Zo getuigt de belvédère van de gangbare levensstijl en de toenmalige smaak van een rijke burgerklasse, die zijn welstand en cultuur niet alleen wenste te etaleren maar die er ook van wenste te genieten;

Overwegende dat het kasteelpark de Bunswyck als cultuurhistorisch landschap architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het park de Bunswyck bezit een duidelijke architecturale waarde, omdat het getuigt van een beeldbepalende parkaanleg uit het interbellum waarbij op vernuftige wijze het reeds bestaande Klein park bij het kasteel en de hoger op de heuvel gelegen landschappelijke elementen in één aanlegconcept werden geïncorporeerd.

Het Klein park in landschappelijke stijl in de onmiddellijke omgeving van het landhuis heeft een pittoresk karakter, dat wordt gekenmerkt door de typische aanleg van bochtende wandelpaden en gevarieerde bomengroepen. Het Groot park in landschappelijke stijl, met centrale hoogstamboomgaard, pittoreske bijgebouwtjes en parkbos heeft een riant karakter, dat door het betrekken van het landschap van de (onmetelijke) vallei als onderdeel van het parkconcept, neigt naar een groots karakter.

De tijdens de aanlegperiode in het interbellum toegevoegde cementrustiek bezit architecturale waarde omwille van de zeldzame en gepersonaliseerde vormgeving. Ook de uitzonderlijke lengte van de cementen, naar boven toe verjongende leifruitpalen met decoratieve bekroning in de moestuin is zeldzaam. Cementpalen met initialen van eigenaars, zoals hier met "HH" (Hottat-Hennau) zijn ook hoogst uitzonderlijk. Het verhaal van de cementrustiek wordt vervolledigd door de cementen hekpijlers en weidepalen met verwante decoratieve bekroning.

De pittoreske bijgebouwen zijn door hun inplanting en vormgeving een versterkend architecturaal onderdeel in het planconcept tot het scheppen van een pastoraal en arcadisch beeld van het park. De architecturale waarde van de belvédère wordt gevormd door enerzijds zijn pittoreske kwaliteit, en anderzijds door het gebruik van grote hoekvensters onder invloed van het Nieuwe Bouwen.

Overwegende dat het kasteelpark de Bunswyck als cultuurhistorisch landschap ruimtelijk-structurende waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het kasteelpark de Bunswyck situeert zich op de zuidelijke flank van de Predikherenberg, één van de getuigenheuvels tussen Leuven en Diest met panoramisch uitzicht op de Dijlevallei. Het grote kasteeldomein de Bunswyck presenteert zich als een opvallend groenelement aan de rand van de dichtbebouwde Tiensesteenweg.

De tuinarchitectuur, de inplanting van de belvédère en loods met dienstgebouw en de beplanting werden gebruikt voor het planmatig creëren van zichtlijnen of richtpunten binnen en buiten het park. De belvédère, planmatig gebouwd op een steilrand, vormt een optische lens over het dieper gelegen panoramische landschap met rechtstreekse zichtlijn of vista naar de Abdij van Park in Heverlee.

Binnen het domein werd de moestuin gestructureerd en ruimtelijk ingedeeld met zogenaamde 'fruitkamers' door middel van hoge palen in cement;

Overwegende dat het kasteelpark de Bunswyck als cultuurhistorisch landschap esthetische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Omwille van zijn ligging op de Predikherenberg en zijn aanleg met planmatig geënceneerde zichtassen binnen het park, de wisselwerking tussen de pittoreske bijgebouwtjes als blikvangers, de bomengroepen van dezelfde soort en de relatief smalle heuvelopwaarts leidende dreef bezit het Groot park de Bunswyck een grote esthetische waarde. Het Groot park is sinds de aanleg in het interbellum ongewijzigd gebleven. Het evolueerde wel van een open parkarchitectuur tot een spontaan verbost en gesloten park met centrale, sterk uitgedunde, gemengde hoogstamboomgaard, wat de esthetische waarde nog versterkt.

De centraal gelegen, sterk uitgedunde boomgaard met door ouderdom grillig gevormde fruitbomen en de aanwezige cementen hek- en weidepijlers roept door zijn besloten ligging

het beeld van een geheim Arcadië bij de bezoeker op en draagt sterk bij aan de grote esthetische waarde van het geheel;

Overwegende dat het kasteel de Bunswyck van algemeen belang is omwille van de historische en architecturale waarde;

Overwegende dat het kasteel de Bunswyck als monument historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het kasteel de Bunswyck is historisch representatief voor de ontwikkelingsgeschiedenis van een 18de-eeuws landelijk huis met bijhorende tuinen naar een vroeg 19de-eeuwse industriële ontwikkeling (dakpannenbakkerij in landelijk gebied), tot een adellijke woonst met aansluitend parkje uit het begin van de 20ste eeuw aan de rand van het Leuvense buitengebied.

Het kasteel de Bunswyck situeert zich beeldbepalend aan de rooilijn van de Tiensesteenweg aan de voet van de zuidelijke heuvelflank van de Predikherenberg, een restant van de Diestiaanse getuigenheuvels. De historische kaarten dateren de aanwezigheid van een eerste bebouwing op de site langsheen de nieuw aangelegde Steenweg van Leuven naar Tienen minstens in het tweede kwart van de 18de eeuw.

Het oorspronkelijk landelijk huis wordt bewoond door de familie Peemans uit Leuven, uitbaters van een industriële activiteit op het terrein, met name een pannenbakkerij. Het goed komt in het midden van de 19de eeuw in handen van welvarende en tot de adelstand verheven families die er een zelfvoorzienende buitenplaats of zomerverblijf met lusthof en bos oprichtten. Het buitenverblijf wordt vergroot en verfraaid in de tweede helft van de 19de eeuw en evolueert tot een permanent bewoonbaar kasteel.

Het opmerkelijk kasteel, met zijn sobere maar harmonieuze uitstraling en gelegen aan de rand van een ruim kasteelpark, weerspiegelt de sociale status en welstand van de opeenvolgende eigenaars. Het goed blijft tot het begin van de 20ste eeuw onlosmakelijk verbonden met de door huwelijk aanverwante adellijke families van Louis baron de Dieudonné en van Léopold baron Ernst de Bunswyck. Beide families bekleedden hoge juridische of diplomatieke functies op nationaal vlak en drukten als burgemeesters hun stempel op de lokale dorpspolitiek van Korbeek-Lo.

Uiteindelijk wordt in 1937 het domein gekocht door de familie Hottat, textielabrikanten en eigenaars van de vermaarde breigoedfabriek Fabota in Leuven, die haar verworven rijkdom wil uitdragen door het verwerven van een fraai kasteel met riant kasteeldomein;

Overwegende dat het kasteel de Bunswyck als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het kasteel de Bunswyck is een representatief voorbeeld van een eind-19de-eeuws kasteel in neoclassicistische stijl. Het toont zich aan de park- en straatzijde als een breedgericht U-vormig landhuis, in een sterk harmonisch en symmetrisch voorkomen door de ritmering van de beluikte, rechthoekige vensteropeningen die corresponderen met de dakkapellen in de hoge mansardedaken.

De architecturale waarde van het kasteel ligt tevens in het contrastrijke beeld tussen de stilistische uitwerking van de 19de-eeuwse kasteelgevels in neoclassicistische stijl en de traditionele gevelafwerking met neorenaissance-inslag van de oude dienstgebouwen en de nieuwe bijgebouwtjes, als resultaat van de bouwcampagne van de nieuwe eigenaar Hottat in 1938.

Een aantal kleine gebouwen in neotraditionele stijl wordt in 1938 toegevoegd tot versterking van het pastorale en romantische karakter van het heraangelegde park: een hoge duiventoren door een arcadegebouwtje verbonden met een volière voor exotische vogels. Toren, arcade en volière vertonen een sterke visuele samenhang door hun specifieke functie en hun identieke bouwstijl. Onder het ancien régime was het recht om duiven en siervogels te houden, voorbehouden aan de adel en de geestelijkheid. Naast het economisch nut etaleren deze functionele gebouwen ook de welvaart van de 20ste-eeuwse kasteelbewoners.

De architecturale waarde van het kasteelgebouw ligt verder in de zorg voor detail en de esthetische vormgeving in de rijke inrichting van de voorname kamers op het gelijkvloerse

niveau, meer in het bijzonder in de vestibule met de opvallende haard in neorenaissancestijl, de rijkelijk uitgewerkte houten betimmeringen in neorenaissancestijl in de beide salons aan de straatzijde en in de decoratie in klassieke stijl van de ruime (feest)zaal georiënteerd naar de parkzijde.

De beeldbepalende en opvallend hoge bakstenen omheiningmuur met oplopend verloop, uitgevoerd in verzorgd metselwerk en bekroond met bolornamenten is een typerend architecturaal element bij kasteeldomeinen tot de eerste helft van de 20ste eeuw. De uit het interbellum daterende smeed- en gietijzeren toegangshekken van hoofd- en zijtoegang tot het kasteelpark zijn uitgevoerd in een klassieke vormgeving met verwijzingen naar de art nouveau. De omheiningmuur langsheen de rooilijn visualiseert en accentueert de historische verbondenheid tussen het kasteel en de voormalige afspanning;

Overwegende dat de voormalige afspanning De Mol van algemeen belang is omwille van de historische en architecturale waarde;

Overwegende dat de voormalige afspanning De Mol als monument historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De afspanning De Mol of 'In den Mol' is een nog zeldzame materiële getuige van de economische ontwikkeling langsheen de nieuwe rechte steenweg van Leuven naar Tienen, aangelegd tussen 1700 en 1717. Met de aanleg van de steenweg werden er nieuwe kavels afgebakend aan de rand van de rooilijn. De nieuwe vestigingen waren vooral gericht op de toenemende economische en handelsactiviteit, die de aanleg van een directe verbindingsweg naar het Prinsbisdom Luik met zich meebracht, in samenhang met de intensieve klei- en zandontginningen op de getuigenheuvels voor het vervaardigen van de specifieke kareelstenen en dakpannen. In de volgende decennia zullen, naast de oudere en meer geïsoleerd gelegen pachthoeves, een aantal herbergen en grotere landhuizen zich vestigen naast deze tolgeweg.

Een oude gevelsteen, met datum 1733, verwijst naar de vroegere functie als herberg en afspanning, waar men ook 'stenen' kon kopen. Een landkaart uit 1737 in opdracht van de Staten van Brabant bevestigt dit feit en benoemt de site De Mol bij naam als een 'careel, clompt en tichelhoven'. De oude huisnaam refereert aan de gehuchtsnaam 'De Mol'.

Gedurende bijna twee eeuwen, tot het laatste kwart van de 20ste eeuw, is de site De Mol historisch verbonden geweest als economische uitbating van het naastgelegen kasteeldomein de Bunswyck. De omheiningmuur, die zowel bij de gevels van het kasteel als van de vroegere afspanning aansluit, getuigt hiervan;

Overwegende dat de voormalige afspanning De Mol als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De voormalige afspanning De Mol is een representatief voorbeeld van een pand in traditionele bak- en zandsteenarchitectuur, opgericht in het tweede kwart van de 18de eeuw. Typisch voor de stijl is het gebruik van natuursteen voor de venster- en deuromlijstingen en als hoekstenen in contrast met het baksteenmetselwerk. De traditionele stijl was in de regio van Brabant zeer kenmerkend voor 18de-eeuwse, veelal rijke burgerlijke gebouwen, zoals pastorieën, gemeentehuizen, hoeves en herbergen;

Overwegende dat de kilometerpaal K29 van algemeen belang is omwille van de historische en architecturale waarde;

Overwegende dat de kilometerpaal K29 historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De kilometerpaal of 'borne kilometrique' 29 lokaliseert zich op de Tienesteenweg tussen Leuven en Tienen, vlakbij de afspanning De Mol. De natuurstenen paal heeft historische erfgoedwaarde als een bewaarde getuige van de kilometerpalen opgericht op steenwegen in de periode 1792-1854. Als gevolg van de invoering van het metriek stelsel werden toen kilometerpalen als bewegwijzering ingevoerd langsheen de nationale steenwegen;

Overwegende dat de kilometerpaal K29 architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De kilometerpaal is een zeldzaam bewaard gebleven exemplaar met een representatieve vorm en materiaalgebruik voor kilometerpalen uit de eerste helft van de 19de eeuw,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen definitief beschermd:

als cultuurhistorisch landschap:

het kasteelpark de Bunswyck met Klein park en Groot park met centrale hoogstamboomgaard, belvédère, loods en bijgebouw, dreef en parkelementen in cementrustiek, Tiensesteenweg 343, 349 en Tiensesteenweg zonder nummer in Leuven (Kessel-Lo), bekend ten kadaster Leuven, 14de afdeling, sectie A, perceelnummers, 29G, 29H, 29M, 31A, 33, 35B, 36D, 40C, 42H, 42K, 44L;

als monument:

het kasteel de Bunswyck met de omheiningmuur en de toegangshekken (hoofd- en zijtoegang), Tiensesteenweg 343 en Tiensesteenweg zonder nummer in Leuven (Kessel-Lo), bekend ten kadaster Leuven, 14de afdeling, sectie A, perceelnummers 44 L, 29H deel, 29M deel en 42K deel;

als monument:

de voormalige afspanning De Mol, Tiensesteenweg 347 in Leuven (Kessel-Lo), bekend ten kadaster Leuven, 14de afdeling, sectie A, perceelnummers 40C en 29M deel;

als monument :

de kilometerpaal K29, Tiensesteenweg zonder nummer in Leuven (Kessel-Lo), bekend ten kadaster Leuven, 14de afdeling, sectie A, deel uitmakend van het openbaar domein.

De definitief beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de definitief beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2.1. Het cultuurhistorisch landschap kasteelpark de Bunswyck heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° historische waarde;
- 2° architecturale waarde;
- 3° ruimtelijk-structurende waarde;
- 4° esthetische waarde.

De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het cultuurhistorisch landschap kasteelpark de Bunswyck zijn:

De huidige parkaanleg dateert vanaf circa 1938 en entte zich ter hoogte van het kasteel en de herberg de Mol op een oudere 19de-eeuwse kern van tuinen. Op de oostgrens van het domein bevindt zich een oude, vandaag opgeschoten haag in haagbeuk (*Carpinus betulus*), met stamomtrekken van circa 40 tot 90 centimeter. De haag die wellicht dateert uit het ancien régime, is aangeplant op een steil talud op de grens met de veldweg nummer 17, die reeds op de Primitieve kadasterkaart van 1832 staat aangeduid. Vanaf de noordoostelijke hoek van het primitief perceel 46 begeleidt een nu doorgeschoten haag van eenstijlige meidoorn (*Crataegus monogyna*) de perceelsgrens. Ten westen wordt het park begrensd door een

eerder smalle dreef van tamme kastanje (*Castanea sativa*), waarvan de ligging overeenkomt met de primitieve perceelsgrenzen. De militair topografische kaart van 1868 toont de oplopende dreef die in de noordwestelijke hoek in een paar bospercelen van loof- en naaldhout eindigt. De noordelijke parkgrens valt samen met de primitieve perceelsgrenzen, gemarkeerd door een graft die te zien is op dezelfde kaart. Centraal ligt een relict van een gemengde hoogstamboomgaard omgeven door een deels verboste bomengordel met parkaanplanting. Ten zuidoosten bevindt zich een in onbruik geraakte moestuin met markante leifruitspalieren. Het park de Bunswyck bestaat uit twee duidelijk afgebakende zones: het zuidelijke parkgedeelte dat aansluit bij het huidig kasteel, hier aangeduid als "Klein park" en het hoger gelegen "Groot park" met centrale hoogstamboomgaard. Een kunstmatige steilrand vormt de grens tussen beide.

Klein park. Het Klein park dat vandaag tot het eigendom van het kasteel behoort, is aangelegd in landschappelijke stijl met pittoresk karakter. Het Klein park is gelegen ten westen van het kasteel en bestaat uit gemengd loofhout rondom een eerder schraal, deels vochtig, bloemrijk grasveld met pinksterbloem (*Cardamine pratensis*) als prominente voorjaarsbloeier. In de zuidelijke hoek werd ter hoogte van de inrit een recentere cirkelvormige waterpartij toegevoegd. De bodem is ter hoogte van de bomengroepen en heestermassieven licht opgehoogd, zodat hun inplanting vanzelfsprekend lijkt. De overblijvende secties van de kleine rondweg liggen enigszins verdiept, hetgeen hun tracé in combinatie met het microreliëf rond de bomengroepen en struikmassieven evident doet ogen.

De noordelijke grens van het Klein park valt samen met de uitloper van de zuidelijke stijlrand en het restant van de midden 19de-eeuwse gracht rond de gesloopte pannenbakkerijconstructies. De oostelijke grens valt samen met de graft en de dienstweg vanaf de secundaire toegang naar de hoogstamboomgaard met beweiding. De zuidelijke grens wordt gevormd door de omheiningsmuur.

In het Klein park komen voor: witte paardenkastanje (*Aesculus hippocastanum*) met stamomtrekken van 311 en 261 centimeter (standaard gemeten op 150 centimeter hoogte); gewone beuk (*Fagus sylvatica*) 311 centimeter; vederesdoorn (*Acer negundo*) 141 centimeter; Amerikaanse eik (*Quercus rubra*) 198, 352 en 403 centimeter; zomereik (*Quercus robur*) 284 en 329 centimeter; gewone haagbeuk (*Carpinus betulus*) 216, 232 en 189, venijnboom (*Taxus baccata*) 147 centimeter (de dikste van 5) en 270 centimeter (voetmeting in een groep van 6 taxussen); zuilvormige eik (*Quercus robur* 'Fastigiata') 372 centimeter (stamomtrek genomen op 1m hoogte); tamme kastanje (*Castanea sativa*) 339 en 299 centimeter; gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*) 271 centimeter; bruine beuk (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea') 408 en 310 centimeter; Japanse kers (*Prunus serrulata*) 264 centimeter; gewone plataan (*Platanus x hispanica*) 297 centimeter.

Groot park. De aanleg van het parkgedeelte ten noorden van de steilrand, hier als Groot park aangeduid, dateert uit het interbellum. De op de steile noordflank gesitueerde belvédère (die georiënteerd is naar de toren van de Parkabdij) vormt de kern van de parkaanleg in landschappelijke stijl met riant karakter.

Belvédère. Deze belvédère uit omstreeks 1938 is beïnvloed door het Nieuwe Bouwen. Het is een traditioneel, roze geschilderd bakstenen gebouw met grote hoekvensters op een rechthoekig grondplan met erker ten noordoosten, onder mansardedak van leisteen. Ten zuiden zijn nog bakstenen steunpijlers aanwezig van een bij het gebouw aansluitend kort terras met begeleidende sierbeplanting van witte sneeuwbes (*Symphoricarpos albus* 'Laevigatus') en Pontische rododendron (*Rhododendron ponticum*). Het interieur op het gelijkvloerse niveau is door een muur opgedeeld in twee ruimten. De voorkamer met monumentale open haard, die naar opbouw en stijl sterk refereert naar de open haard in de vestibule van het kasteel, is naar de vallei gericht. De achterkamer was in gebruik als keuken en herbergt in de hoek een restant van een kleine houten spiltrap die toegang geeft tot de ruime zolderverdieping onder hoog dak. Het plafond is samengesteld uit wellicht gerecupereerde moerbalken en kinderbalken en wordt bedekt met een houten plankenvloer

op de zolderverdieping. De dakbedekking is in leien en ligt op een dakbeschot in pitch pine, maar is beschadigd. Het dakgebinte is nog aanwezig.

De belvédère met restanten van een terras en groepen begeleidende, groenblijvende struiken kijkt uit over de aflopende centrale fruitweide en ten oosten over de bomengroepen van dezelfde loof- of naaldhoutsoorten. Al deze elementen vormen samen met het uitzicht over de vallei met in de verte de Parkabdij, een pastoraal en arcadisch tafereel. Het landschap van de vallei wordt zo onderdeel van het parkconcept. Van de oorspronkelijke grote rondweg zijn nog fragmenten in het microreliëf te herkennen.

Hoogstamboomgaard. Centraal op de helling in het Groot park ligt een hoogstamboomgaard, opgedeeld in vier fruitweiden, waarvan de aanplanting van vlak na de Eerste Wereldoorlog dateert. De boomgaard bestaat uit appel-, peer-, kers- en pruimenvariëteiten. De cementen weidepalen staan voornamelijk in het zuidelijk gedeelte, ten noorden staan houten weidepalen. Cementen hekpijlers met bolbekroning markeren de doorgangen naar de verschillende fruitweiden.

Loods op de steilrand. Ten zuiden van de boomgaard ligt op de steilrand die de grens vormt tussen het Klein park en het Groot park een open, bakstenen loods met aansluitend dienstgebouw. Het gebouw heeft een zuidelijke en oostelijke bakstenen draagmuur in kruisverband onder een schilddak met zwarte mechanische kleipannen en zinken dakgoot. Het wordt in de open noordwesthoek ondersteund door een houten pijler. Op de open noord- en westzijde worden langs de noordkant een hergebruikte moerbalk en langs de oostkant twee gekoppelde baddings als draagbalk door een beschot van verticale planken afgeschermd.

Ten oosten sluit een rechthoekig, vervallen, bakstenen dienstgebouw aan. De noordkant daarvan, uitkijkend op het park met boogvensters en deuren, heeft deels bewaard schrijnwerk en een bakstenen troggewelfd plafond. Het schrijnwerk van dit dienstgebouw is langs de noordzijde (gericht op de boomgaard en belvédère) uitgevoerd in een rustieke, landelijke stijl. De zuidelijke achterzijde bevat schrijnwerk dat net zoals bij de belvédère verwijst naar het Nieuwe Bouwen.

Dreef ten westen. De westelijke grens van het Groot park wordt gevormd door een monumentale, oplopende dreef van tamme kastanje (*Castanea sativa*) met een breedte van circa 4 meter, voor het eerst te zien op de militair topografische kaart van 1868. De dreef verbond ten tijde van eigenaar Ernst de Bunswyck het parkje met een hoger op de heuvel gelegen bosje. De tamme kastanjes zijn overstaand op twee rijen aangeplant en hebben een gemiddelde stamomtrek van circa 320 centimeter, gemeten op 150 centimeter hoogte (de eerste dreefboom met een omtrek van 317 centimeter en de laatste met een omtrek van 328 centimeter). Aan het noordelijke uiteinde van de dreef zijn in de plaats van tamme kastanje gewone essen (*Fraxinus excelsior*) aangeplant. In de bovenste helft van de dreef komt bieslook (*Allium schoenoprasum*) als bolgewas voor.

In het park rondom de hoogstamboomgaard staan onder meer gewone es (*Fraxinus excelsior*) met een stamomtrek van 257 en 262 centimeter, standaard gemeten op 150 centimeter hoogte; gewone beuk (*Fagus sylvatica*) 272 en 294 centimeter; tamme kastanje (*Castanea sativa*) 362 centimeter; gewone robinia (*Robinia pseudoacacia*) 232 centimeter; Amerikaanse eik (*Quercus rubra*) 289 centimeter; gewone haagbeuk (*Carpinus betulus*) 203 centimeter; zuilvormige Italiaanse populier (*Populus nigra 'Italica'*) 234 centimeter, aangeplant nabij de belvédère; boskers (*Prunus avium*) 207 centimeter; fijnspar (*Picea abies*) 146 centimeter en een zomereik (*Quercus robur*) met drie opgaande stammen met 554 centimeter stamomtrek gemeten op 50 centimeter hoogte en de drie stammen met stamomtrekken van 260, 286 en 246 centimeter.

In de kruidlaag treft men gele dovenetel (*Lamium galeobdolon*), speenkruid (*Ficaria verna*), gewoon sneeuwkllokje (*Galanthus nivalis*), Maarts viooltje (*Viola odorata*), kleine maagdenpalm (*Vinca minor*), meiklokje (*Canvallaria majalis*), gevlekte aronskelk (*Arum*

maculatum), wilde hyacint (*Hyacinthoides non-scripta*), gewone salomonszegel (*Polygonatum multiflorum*), akkerhoornbloem (*Cerastium arvense*), wilde kamperfoelie (*Lonicera periclymenum*), bosanemoon (*Anemone nemorosa*), bieslook (*Allium schoenoprasum*) en enkele varensorten aan.

De moestuin. De vlakgelegen moestuin ligt ten oosten van de vanaf de Tiensesteenweg oplopende secundaire toegangsweg. Langsheen deze lagergelegen dienstweg stutten bakstenen keermuren de moestuin. Een steilrand versterkt met een E-vormige bakstenen keermuur vormt de oostgrens van de moestuin. De afsluitingsmuur langs de Tiensesteenweg sluit de moestuin in het zuiden af. De aanwezigheid van fruithaken in de muur toont aan dat deze muur ook als fruitmuur in gebruik was. Langs de randen van de moestuin en langs beide zijden van een oostwest georiënteerd centraal pad staan beeldbepalende, circa 3,5 meter hoge cementen leifruitspalieren die het geraamte van de moestuinaanleg vormen.

In de noordoostelijke hoek van de moestuin groeit nog een groepje boshyacinten (*Hyacinthoides non-scripta*).

Het voormalig bijgebouw, nu woning Tiensesteenweg 349, gaat in kern terug op een ouder pakhuis uit het begin van de 19de eeuw, dat volgens het kadaster in het midden van de 19de eeuw in functie werd gewijzigd tot ruraal gebouw. De verankerde baksteenbouw staat dwars ten opzichte van de straatzijde. Het gebouw telt anderhalve bouwlaag onder laag, pannen zadeldak. De vensteropeningen zijn aangepast aan de herbestemming als woning.

Modernistische cementrustiek. De cementrustiek in het Groot park valt samen met de aanlegperiode omstreeks 1937. Een cementen paaltje, ten westen in de bocht van de secundaire toegangsweg, draagt de initialen "HH" en verwijst naar de toenmalige eigenaars, het echtpaar Hottat-Hennau. De circa 3,5 meter hoge palen van gewapend cement in de moestuin werden toelopend uitgevoerd en bekroond met een eenvoudig sierelement bestaande uit een driekwart schijf. De palen zijn tot bovenaan om de 20 centimeter doorboord ten behoeve van de horizontale bedrading ter ondersteuning van de leifruitbomen.

De eveneens in gewapend cement uitgevoerde hekpijlers flankeren de toegang tot de boomgaard en de doorgangen tussen de verschillende fruitweiden. Deze hekpijlers hebben een vierkante basis die bovenaan is uitgerand en eindigt op een bolbekroning. De in hetzelfde materiaal uitgevoerde weidepalen met decoratieve bekroning dateren ook uit deze periode.

Art. 2.2. Het monument het kasteel de Bunswyck met omheiningsmuur en toegangshekken heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° historische waarde;
- 2° architecturale waarde.

De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument kasteel de Bunswyck met omheiningsmuur en toegangshekken zijn:

Kasteelgebouw. Het huidig uitzicht en grondplan van het kasteel is het resultaat van de laatste grote verbouwingcampagne in 1938. Het kasteel toont zich in zijn totaliteit als een horizontaal opgebouwd volume in een sober, maar sterk harmonisch en symmetrisch voorkomen met lijstgevels met neoclassicistische inslag.

Het U-vormige kasteelgebouw staat dwars op de rooilijn. De huidige voorgevel is sinds de laatste verbouwing van 1938 oostelijk georiënteerd naar de parkzijde; terwijl de oorspronkelijke hoofdtoegang zich bevond aan de westzijde of de huidige achtergevel.

De oostelijke voorgevel (parkzijde) is zeven traveeën breed en telt twee bouwlagen onder hoog leien mansardedak. De oorspronkelijke zuidelijke zijgevel van het hoofdgebouw is twee bouwlagen hoog en drie traveeën breed. Deze korte façade aan de straat werd aan de linkerkant verlengd met een dwarsvleugel van slechts één bouwlaag onder leien mansardedak. Deze toegevoegde lijstgevel telt drie smalle venstertraveeën met uiterst links een brede deurtravee, die aangepast is. De mansardedaken aan de straatzijde hebben een verspringende hoogte.

De horizontale opbouw van het kasteel wordt geritmeerd en geaccentueerd door de talrijke dakkapellen die de hoge leien mansardedaken doorbreken, waarbij elke dakkapel correspondeert met een onderliggende vensteropening. De rechthoekige dakkapellen onder leien dakje zijn bijna alle identiek. Het schrijnwerk van de dakkapellen is deels bewaard en deels vervangen door raamwerk met dubbel glas, echter naar oorspronkelijke vormgeving. De kozijnen van de dakkapellen zijn opgevuld met negen glaspaneeltjes tussen houten roeden.

Een aantal hoge schouwen doorbreekt de nok. De daken worden ondersteund door een omlopende kroonlijst op grote houten klossen. De ronde mastgoten hangen in een gootbeugel en zijn van zink.

Oostgevel of voorgevel van het kasteelgebouw, gericht naar de parkzijde. De geschilderde cementbepleistering van deze lange lijstgevel is vlak en sober en is weinig versierd met decoratieve elementen. De gevel wordt echter verlevendigd door de ritmering van de beluikte muuropeningen, waardoor een eenheid ontstaat in de horizontale geleding.

De rechthoekige vensteropeningen in de beide bouwlagen worden elk overspannen door een stenen latei en ondersteund door een onderdorpel in blauwe hardsteen. Op de gelijkvloerse verdieping zijn de houten kozijnen verdeeld in glasvlakken tussen roeden en opgevuld met acht glaspanelen, op de eerste verdieping met zes glaspanelen. Alle vensters hebben luiken. De houten Louvreliuken met horizontale lamellen zijn geschilderd. Ze zijn driedelig samengesteld. Op de benedenverdieping zijn de Louvreliuken gecombineerd met twee volle panelen.

De hoofdtoegang zit in de tweede travee. De inkomdeur is een houten beschilderde vleugel deur gevat in een vlakke hardstenen omlijsting. Elke vleugel is opgevuld met een groot glaspaneel met onderstaand houten briefpaneel en wordt bekroond met een bovenlicht. De glazen deurpanelen zijn getralied.

Boven de deuropening zit een kleine, niet-gekleurde gevelsteen ingemetseld met voorstelling van een wapenschild. Het halfverheven beeldhouwwerk beeldt de twee wapenschilden af van de beide adellijke families van het echtpaar Ernst - de Dieudonné. De schuin naar elkaar toe opgestelde schilden worden bovenaan getooid met een (baronnen)kroon en onderaan begeleid door een banderol met de lijfspreuk "SINE INVIDEA LAUDEM".

Zuidelijke zijgevel of straatgevel van het kasteelgebouw. De zuidgevel is tweeledig opgebouwd. De oostelijke of rechter partij telt twee bouwlagen en drie venstertraveeën en behoort tot het ouder 19de-eeuws hoofdvolume, dat gericht is naar de parkzijde. De linker partij of toegevoegde éénlaagse dwarsvleugel wordt doorbroken door drie vensteropeningen en rechts een brede poortopening.

De gehele straatgevel zet aan op een doorlopende sokkel samengesteld uit een hoge plint van rechthoekige hardstenen muurplaten met daarboven een bossage van constructieve lagen witte natuursteen in decoratief metselverband, horizontaal afgelijnd in stroken van telkens twee lagen witsteen. Het opstaand muurwerk is bepleisterd en geschilderd en is versierd met pseudovoegwerk of Franse voegen. Een doorlopende lekdrempel in hardsteen verbindt de vensters. Alle vensters aan de straatzijde zijn beluikt, op de eerste verdieping met driedelige Louvreliuken met horizontale lamellen, op de gelijkvloerse verdieping aangevuld met twee delen briefpaneel.

De korte zijgevel (hoofdgebouw) van twee bouwlagen en drie traveeën is meer expliciet uitgewerkt. De middentravee is vooruitspringend en vormt een middenrisaliet. De centrale vensteropening op de tweede bouwlaag is sterker geaccentueerd door de brede, vlakke omlijsting in hardsteen, die wordt bekroond met een zwaar entablement in hardsteen. De vensteropeningen van de tweede bouwlaag zijn verbonden door een kordonlijn in hardsteen, die een versierende aflijning van het gevelvlak vormt. Deze kordonlijst verbergt een band van witsteen of kalkzandsteen. De centrale vensteropening op de benedenverdieping wordt geaccentueerd met een geriemde omlijsting in hardsteen. De dakkapel met houten kruiskozijn, die de verticale geleding van het middenrisaliet afsluit boven de centrale vensteropening, wordt als enige bekroond met een driehoekig fronton en afgelijnd met houten vleugelstukken. De afwerking van deze muurpartij aan de

straatzijde is een sterke indicatie dat dit bouwgedeelte behoort tot de oudere mid-19de-eeuwse kern van het kasteel.

Westgevel of achtergevel. De achtergevel van het kasteel is weinig zichtbaar. Het hoofdgebouw met de twee zijdelingse dwarsvleugels omsluit in U-vorm een vroeger binnenhof of binnenkoer, die nu grotendeels wordt ingenomen door een nieuwe constructie zonder erfgoedwaarde. Het nog open gedeelte van de binnenkoer wordt aan de perceelgrens afgesloten door een hoge oude muur, die is opgebouwd uit witstenen. De gelijkvloerse achtergevel is weinig zichtbaar. De vlakke deuromlijsting van de vroegere inkomdeur is nog herkenbaar. De oorspronkelijke vensteropeningen werden er vergroot tot deuropeningen.

Het nog zichtbaar muurwerk van de tweede bouwlaag is analoog aan dat van de voorgevel uitgewerkt. De achtergevel is gecementeerd en geschilderd. De vormgeving van de zeven vensters is identiek aan die van de voorgevel. De vensters worden afgesloten door houten geschilderde Louvreliuken met horizontale lamellen. De luiken zijn driedelig samengesteld en identiek aan die in de tweede bouwlaag van de voorgevel en zijgevels.

Het hoge mansardedak wordt ook hier doorbroken door zeven dakkapellen, identiek aan deze in de andere dakvlakken. De dakkapellen corresponderen elk met een onderliggende vensteropening.

Noordoostelijke zijgevel van het kasteel. De noordoostelijke zijvleugel van het kasteel is tweeledig opgebouwd, hetgeen wordt bevestigd door het verspringend niveau van de bedaking. Deze zijgevel telt twee bouwlagen en is ingedeeld in twee delen. Het linkerdeel vormt een blinde muur en is enkel opengewerkt op de eerste verdieping met een vensteropening opgevuld met één houten raam met gesloten glasvlak zonder roeden. De latei en onderdorpel zijn in hardsteen. Het rechterdeel spaart in de beide bouwlagen een opening uit voor een venster, dat in zijn vormgeving volledig aansluit bij het ritme van de voorgevel (parkzijde). Op de benedenverdieping zijn de houten kozijnen verdeeld in glasvlakken tussen roeden en opgevuld met acht glaspanelen, op de eerste verdieping met zes glaspanelen.

Hoektoren in noordoostelijke dwarsvleugel. De aansluitende derde muurpartij heeft dezelfde afwerkingslaag als de beide andere geveldelen. Zij is gecementeerd en geschilderd. Dit gevelgedeelte vertoont echter een merkwaardige opbouw. In de hoek van het gelijkvloerse niveau zit een eenvoudige niet-omlijste deurtravee ingevuld met een beplankte en deels beglaasde zijdeur. Twee smalle, rechthoekige vensters doorbreken de muur op een verspringend hoogte.

Dit bouwonderdeel wordt afzonderlijk overdekt door een gebroken mansardedak gedekt met leien. Het dakvlak wordt onderbroken door een ouder ogende dakkapel. De dakkapel is opgevuld met één glasvlak tussen een brede houten omlijsting en bekroond met een eenvoudig houten fronton. Het mansardedak wordt in de nok getooid door een stijlvol en sierlijk opgebouwde zeskantige dakruiter, opengewerkt in houten horizontale lamellen onder ingesnoerde spits bedekt met leien. De achtergevel van de dwarsvleugel geeft verduidelijking en toont aan dat het een afzonderlijk torengedouw betreft, opgebouwd in twee bouwlagen op een vierkant grondplan. Deze toren in neorenaissancestijl wordt gekenmerkt door het gebruik van baksteen voor de muren, die versierd worden door opvallende speklagen in witsteen. Tussen de banden van witsteen zitten de muuropeningen voor de vensters gevat. Onder de kroonlijst op klossen zitten per gevelzijde twee tot drie steigergaten omlijst in witsteen.

In deze hoge hoektoren zitten op het gelijkvloerse niveau grote rondbogige poorten, die gevat zijn in brede omlijstingen deels in witsteen deels in baksteenverband en versierd met een zware sluitsteen. De rondbogige deur is samengesteld uit glaspanelen tussen metalen roeden. Door de poortdeur komt men in een vierkante binnenruimte, die overspannen wordt door een plafond opgebouwd met een bakstenen kruisgewelf. De bakstenen vloer is samengesteld uit rode en zwart(geblakerde) baksteen, gelegd met de lange zijde of strek naar boven.

Het oorspronkelijke heldere glas geeft een bijzondere beleving aan het exterieur en het interieur van het kasteel.

Interieur van het kasteel. De huidige inkom tot het kasteel bevindt zich in de oostgevel die georiënteerd is naar de parkzijde. De inkomhal wordt betreden via een dubbele houten vleugel deur. De sobere glas deur is getralied, zowel in het bovenlicht als in het middenstuk, met in het onderste segment telkens een houten paneel. Aan de buitenkant is het houtwerk en het traliewerk geschilderd, aan de binnenzijde is de inkomdeur in houtkleur en gevernist.

Vestibule. De inkomdeur geeft op de begane grond toegang tot een rijk uitgewerkte vestibule, die een brede inkomruimte vormt samen met de traphal. Het gebruik van een vestibule is een typerend kenmerk voor de renaissancestijl. De vestibule vormt een afgescheiden ruimte van het woninggedeelte en doet dienst als een wachtzaal voor bezoekers.

In de vestibule staat centraal en als een blikvanger een imposante, monumentale open haard in neorenaissancestijl. De verdiepte en nu blinde haard is in verschillende lagen baksteen gemetseld en heeft een zware rondbogige schouwmantel in baksteen. De gebogen schouwmantel heeft aan elke hoek een aanzetsteen en in het midden een sluitsteen, versierd met halfverheven beeldhouwwerk, onder meer voorstellend de elementen van water en vuur, de aardbol of een globe, een granenbundel met snoeihaak telkens afgebeeld onder een banderol. De robuust ogende schouwboezem is met een natuurstenen parement bekleed en loopt versmallend naar boven toe. Tussen de schouw en de zijdelingse muren zit aan beide kanten een zitbank, opgetrokken in baksteen en met hout bekleed.

De muurwanden van de vestibule zijn volledig rondom bekleed met een manshoge houten lambrisering, die verticaal is ingedeeld in drie grote verdiepte panelen. De vormgeving van het zware paneelwerk met de indeling in vierkante verdiepte vlakken refereert naar de neorenaissancestijl.

De gebruikte kwaliteitsvolle houtsoort, mogelijk pitchpine, is identiek voor al het schrijnwerk van de omlopende lambriseringen, de trap en trapkast, de deuren, de balkenlaag. De lambrisering van de vestibule loopt verder door in de wanden van de ruime traphal en maakt aansluiting met de hoge toegangsdeuren van de zijdelingse leefruimten, die uitkomen in de vestibule. De zichtbare, maar niet-constructieve balkenlaag in hout is decoratief uitgewerkt op onregelmatig wijze en soms met grillige profilering.

Zowel in de ruimte van de traphal als in de vestibule is de vloer betegeld met kleine rechthoekige rode geglazuurde tegels, hier en daar versierd met een geometrisch ruitenmotief van zwarte tegeltjes.

Traphal aansluitend op de vestibule. De traphal eindigt op een houten bordestrap. Aan de linker muurzijde loopt de bordestrap langs een houten paneelwand of lambrisering van twee verdiepte panelen. De trappaal is uitgewerkt in een sierlijk geprofileerde klauw en is versierd met snijwerk van bladwerk en bladslingers met vruchten.

De houten bordestrap wordt gekenmerkt door de decoratieve vormgeving van de houten traplijst en van de sierlijk uitgesneden platte balusters. De trap zet aan op een bloktrede van zwarte natuursteen. Deze trap naar de eerste verdieping vat aan met een rechte steektrap en vormt op de tussenverdieping een bordes, dat op het niveau van de tussenverdieping verlicht wordt door een groot glasraam met boogvormig bovenlicht, gedicht met opaalglas. Het kunstige glasraam is samengesteld uit grote, ongelijke glasvlakken tussen brede metalen roeden en opgevuld met wit mat glas. Het raam is enkel versierd met enkele fijne motieven in rood (boogvormige omlijning) en geel (zes cirkeltjes centraal geordend). Onder het glasraam zit een originele radiatorkast in houtwerk, vooraan opengewerkt met spijlen.

De overloop op de eerste verdieping is afgeboord met dezelfde platte balusters. Een zwart metalen hek sluit het trapgat volledig af. Het traphek is niet beglaasd en is voor de helft verdeeld in een vast en voor de helft in een opengaand gedeelte. De artistieke vormgeving van het hekwerk in rondboogvorm correspondeert er met de rondbogige vorm van het kunstig glasraam.

Achterliggende dienstruimten op het gelijkvloerse niveau. Aan de rechterkant van de trap (op de begane grond) loopt een smalle dienstgang naar de achterliggende dienstruimten. Tegen

het zwaar houten kader van de trapkast staat een originele radiatorkast in identiek houtwerk als de lambrisering en vooraan opengewerkt met spijlen. Aan de overzijde heeft de lambrisering een breed omlijste en sterk verdiepte uitsparing waarin een grote spiegel in glas zit.

In de as van de inkomdeur zit een enkelvoudige zware deur in paneelwerk, die toegang geeft tot een smallere ruimte. Het betreft een grote dienstgang of een vroegere dienstruimte met centrale verbinding naar alle woonvertrekken, naar de kelderverdieping, naar de keuken en de sanitaire ruimte, en naar de oorspronkelijke binnenkoer.

De bediendegang is eveneens volledig omkaderd door een hoge lambrisering in gelijkaardige houtsoort. Al het paneelwerk rond de deuren is ingedeeld in eerder smalle rechthoekige panelen van ongelijke grootte; de houten deuren zijn verdeeld in segmenten per drie en vier rechthoekige panelen tussen brede omlijstingen verwerkt.

Kelder. Binnen deze dienstgang bevindt zich ook de toegang naar de kelder. De kelderdeur bestaat uit ongelijke panelen in hout en heeft een bovenlicht ingevuld met één mat glas. De steile steektrap naar de kelder is opgebouwd uit bakstenen treden, waarbij de stootborden gecementeerd zijn. De brede kelder is afgedekt met een breed tongewelf. De keldervloer is gelegd in rode, vierkante tegels uit klei.

Eerste salon aan de straatzijde. Aan de linkerzijde van de vestibule, nabij de inkomdeur, bevindt zich een zware houten vleugel deur ingedeeld in vier gelijke, onversierde panelen tussen brede omlijstingen. De vleugel deur geeft toegang tot een vroeger salon of een rijkelijk ingerichte woonkamer. Aan de binnenzijde van de salon is het houtwerk van de hoge panelen vleugel deur echter opmerkelijk decoratief afgewerkt met opgelegd fijn snijwerk van krulblad met centrale bloemmotief. De zware deuromlijsting wordt aan de kant van het salon getooid met een zwaar entablement van hout, dat centraal versierd is met opgelegd snijwerk voorstellend een bloem met knop gevat in een cirkel.

De salon is kunstig afgewerkt in een totale interieurafwerking in een stijl die refereert naar de neorenaissance. Blikvanger in het salon is de houten betimmering of lambrisering met spiegelvlakken opgevuld met decoratief spanbehang of damast. Alle muurwanden van de ruimte zijn ingenomen door manshoge houten wandpanelen of lambriseringen.

Langs de straatzijde wordt de muur doorbroken door drie lichtopeningen. Eén hoog raam is gericht naar de parkzijde. De vensteropeningen worden omlijst door zware geprofileerde gordijnkasten in hout. Onder elke vensterbank in zwartgrijze hardsteen, zit een radiatorkast in hout, die aan de voorkant afgesloten is met ijzeren ajourwerk.

Centraal in de kamer staat aan de rechter binnenmuur een stijlvolle, rechthoekige schouw in witgrijze marmer. Voor de gesloten haardplaat staat een bewaarde radiator in gelakt metaal versierd met kleine geometrische motieven.

De schouwboezem wordt omkaderd door de lambrisering. De boezem wordt versierd met een spiegel in glas die gevat is in een brede houten omlijsting onder een geprofileerde boog. Het spiegelvlak wordt bekroond met een schilderij in een brede gebogen omlijsting. Het schilderij stelt een stilleven met bloemen voor en is niet gesigneerd.

De bepleistering van de muren is vlak, onversierd en geschilderd en wordt afgeboord met een brede witgeschilderde kooflijst. Het pleisterwerk van het plafond, hersteld na een verzakking, werd opnieuw aangebracht naar oorspronkelijk model. Het gehele plafond is versierd met cartouches in fijn stucwerk, opgebouwd uit zeshoekige accoladevormen en accolades in kruisvorm.

In de aslijn van de vensteropening aan de parkzijde staat een identieke uitgewerkte vleugel deur, met eenzelfde indeling in panelen en met identiek opgelegd snijwerk. Ook hier wordt de zware deuromlijsting bekroond door een zwaar entablement van hout, dat centraal versierd is met opgelegd snijwerk voorstellend een bloem met knop gevat in een cirkel. De deuromlijsting is gevat in een uitsparing van de tussenmuur tussen de twee

ruimten. In de rechterhoek van de kamer zit een enkelvoudige bediendendeur, die mooi ingewerkt is binnen de lambrisering. De deur is ook hier versierd met identiek opgelegd fijn snijwerk van krulblad met centrale bloemmotief.

Tweede salon aan de straatzijde in neorenaissancestijl. De vleugel deur van het eerste salon geeft toegang tot een tweede rijkelijk gedecoreerde kamer. Dit salon situeert zich in de zuidelijke dwarsvleugel van één bouwlaag, die evenwijdig loopt met de straat. De vleugel deur is aan de binnenzijde van dit salon ingewerkt in de muur als was het een plooibare, driedelige vleugel deur.

De imponerende historiserende aankleding in neorenaissancestijl geeft aan de ruimte de allure van een historiserende feestzaal.

De grote blikvanger in de as van de toegangsdeur is de monumentale, breed uitgewerkte schouw in neorenaissancestijl. De hangende haardboezem is volledig met houtwerk bekleed en reikt tot aan de balkenlaag. De schouwboezem met monumentale fries is opgebouwd uit houten paneelwerk en is rijkelijk versierd met uitgesneden beeldhouwwerk van drie iconografische voorstellingen, rankwerk en kleine medaillons met profielkopjes. De zijkanten van de schouwboezem zijn omkaderd door onversierde panelen tussen geprofileerde lijsten.

De dunne schouwmantel uit grijswitte marmer wordt geflankeerd door zuiltjes bekroond door consoles. De open haard is van gemetselde baksteen. Hij is niet meer in gebruik en is afgesloten.

De balklaag van moerbalken en kinderbalken verdeelt het hoge plafond in lange rechthoekige cassetten. De moerbalken steunen op geprofileerde consoles in S-vorm. De panelen tussen de kinderbalken zijn geschilderd in groene kleurtint en zijn decoratief versierd met een stijlvol sjabloon van éénzelfde geometrisch motief.

Opvallend is de artistieke afwerking van de houten wandbetimmeringen, die de hele breedte van het tweede salon bekleden. De manshoge lambrisering is opgedeeld in paneelwerk tussen stijlen en regels. De gehele lambrisering is bovenaan afgeboord met een fries, versierd met opgelegd fijn snijwerk van rankwerk met krullende blad en knoppen, die uitwaaien zoals een levensboom. Gecanneleerde pilasters verdelen de lambrisering in panelen die afwisselend vlak en onversierd zijn of afwisselend verdeeld zijn in ongelijke spiegels.

De rechterwand van de zaal is opvallend meer decoratief afgewerkt. De panelen en pilasters zijn meer geprofileerd uitgewerkt. Een aantal panelen hebben een versierd casement opgedeeld in rechthoeken met in het centrale middenstuk een bol medaillon tussen rankwerk.

In de lambrisering van de rechterwand zit een fraai gedecoreerde vleugel deur ingewerkt, die toegang geeft tot de bediendengang. Elke deurvleugel is ingedeeld in panelen tussen geprofileerde stijlen en regels. Centraal zit een medaillon versierd met vier gestileerde lelies. Leunend rond het medaillon staat aan weerszijden een gevleugelde vrouwelijke sfinx. Het geheel is omringd door rankwerk, dat zich rondom weeft vanuit zogenaamde 'candeliers', vazen met klimmende en slingerende twijgen van bloemen en bladeren. Het betreft een geliefd thema uit de renaissance.

De verbinding tussen de twee voornamen salons gebeurt door een monumentale driedelige vleugel deur, met links één vaste vleugel waarachter mogelijk een verborgen muurkast zit. In elke deurvleugel zit een medaillon. Leunend rond het medaillon staat hier aan weerszijden een gevleugelde draak. Het geheel is hier omringd door weelderig rankwerk dat zich weeft vanuit zogenaamde 'candeliers'. De medaillons van de buitenste deurvleugels zijn versierd met drie gestileerde lelies; terwijl in het medaillon van de middelste deurvleugel een kunstig uitgesneden letter 'E' is opgelegd.

De parketvloer vertoont een patroon van ruiten.

Eetzaal rechts van de vestibule, gericht naar parkzijde. Aan de rechterzijde van de vestibule geeft een hoge houten vleugel deur toegang tot een vroegere ruime eetzaal. De hoge vleugel deur is aan de binnenzijde ingedeeld in vier ongelijke panelen, onversierd en

geschilderd. De gehele ruimte is eerder sober, maar heeft een aantal opvallende decoratieve kenmerken. De zaal heeft een meer klassieke inrichting, die aansluit bij de neoclassicistische stijl van de buitengevels. Het geschilderd pleisterwerk van de muren is onversierd. Merkwaardig is het gepleisterde plafond dat opgedeeld wordt door fijn geprofileerd stucwerk. Het plafond wordt vanuit een centrale rosas opgedeeld in geometrische vlakken van driehoeken en trapezium en in de hoeken met vierkanten. Het rosas is weelderig opgevuld met bladwerk en de begeleidende stukken met opklimmende slingers van rankwerk, zoals in een levensboom. De lange strakke boorden in stucwerk zijn opgevuld met vruchten, bloemen en blaadjes.

Drie hoge vensters kijken uit op het park. De vensteropeningen worden omlijst door hoge geprofileerde gordijnkasten in hout en geschilderd. De rechthoekige gordijnkasten zijn bovenaan versierd met ruitvormige uitsnijdingen. De gordijnkasten zijn onderaan uitgesneden met een sierlijke gordijnboog, die getooid is met een schelpvormige bloem. De kasten worden bekroond door een architraaf. De vensterbanken zijn in witte natuursteen.

De kamer telt in totaal drie hoge vleugeldeuren, waarvan twee in de hoeken van de linker binnenmuur, die toegang geven naar de achterliggende nutsruimten en naar de keuken. De vier ongelijke deurpanelen van alle deuren zijn onversierd en geschilderd.

De vloer is opgevuld deels met parket in keperverband en deels met houten beplanking. In de as van de toegangsdeur staat aan de korte zijde een opvallende schouwmantel in wit marmer. Het schouwkanaal is ingewerkt in de muur. De schouwbalk heeft in vooraanzicht een boogvormige profilering in accoladevorm. De schouwmantel is ingedeeld in verspringende panelen; geometrisch versierd of met uitgehouwde afbeeldingen. De haardwangen hebben een geknikte boogvorm en worden zijdelings geflankeerd door voluutvormige zuilen op voet. Gietijzeren haardplaten zitten zijdelings in de haard en zijn met kleine decoraties versierd. De vloerplaat is gelegd in kleine zwarte bakstenen.

Zolder boven de éénlaagse zuidelijke zijvleugel. De zolderverdieping in de zuidelijke dwarsvleugel van één bouwlaag (evenwijdig aan de straatzijde) is nog in originele staat. De authentieke dakconstructie met de kepers en de bovenliggende dakbedekking van leien is behouden en visueel waarneembaar.

Noordelijke dienstgebouwen met vroeger koetshuis en remise. De oude dienstgebouwen sluiten ten noorden haaks aan bij het kasteelgebouw. De oostelijk gerichte voorgevel van deze dienstgebouwen, is georiënteerd naar het park. De vlakke gevel is gecementeerd en geschilderd.

De voorgevel is ingedeeld in zichtbare muurvlakken. De linker partij is nagenoeg blind en wordt enkel doorbroken door een klein, breed venster op de tweede bouwlaag.

De rechter partij wordt verder ingedeeld met twee deurtraveeën. De respectievelijke deur en poort zitten gevat in een rondboogvormige muuruitsparing van ongelijke breedte. De beplankte deur zit deels onder het maaiveld en is bekroond met een groot bovenlicht opgevuld met vier glasplaten tussen roeden. De deur is omlijst met witsteen en geeft toegang tot het zogenaamde koetshuis. De naastgelegen gevleugelde poort is onderaan opgebouwd uit stroken, maar is daarboven opgevuld door drie bovenliggende ramen, die in de breedte ingevuld zijn met drie glasplaten tussen roeden.

De verspringing in de kroonlijst van het dak en de aanwijsbare bouwnaad wijzen duidelijk op twee afzonderlijke bouwdelen. Het blinde bouwdeel is duidelijk geconcipeerd in een jongere bouwperiode; het maakt verbinding tussen het kasteel (of de kasteeltoren) en de annexen.

De zichtbare noordelijke zijgevel van deze dienstgebouwen is afgewerkt in neotraditionele stijl en is aangepast in 1938. Deze bakstenen zijgevel wordt doorbroken door een boogvormige vensteropening gevat in een rondboogvormige omlijsting van baksteen met sluitsteen en aansluitend een rondboogvormige omlijsting in witsteen voor een grote poortopening.

Nutsgebouwen rond binnenkoer. De ten noorden verder aansluitende annexen of nutsgebouwen omsluiten in U-vorm een binnenkoer met open zijde gericht naar het park. De nutsgebouwen omvatten een vroegere stalling met hooizolder en een oude schuur. De

zichtbare gevel werd in 1938 uitgevoerd in een traditionele stijl met neorenaissance-inslag. Zij worden gekenmerkt door bakstenen gevels verrijkt met witstenen speklagen. Opvallende kenmerken zijn het gebruik van rechthoekige muuropeningen voor deuren en venster, naast grote rondboogpoorten met zware omlijsting in witsteen en soms met een geprofileerde sluitsteen, en van hoekblokken in witsteen.

Voormalige stalling met hooizolder. Een stalling met bovenliggende (nu aangepaste) hooizolder sluit dwars aan bij de noordelijke zijgevel van het vroegere koetshuis. Ook hier is de gevel in 1938 afgewerkt in de traditionele stijl van bak- en zandsteen, met kenmerken van de neorenaissance. De muurwanden zijn er doorbroken door meerdere poortopeningen gevat in zware poortomlijstingen van witsteen, afgewisseld met een klein rondboogig raam dat gevat is in een bakstenen omlijsting.

Oude schuur. In het verlengde van de oostelijke stalgevel bevinden zich in het muurwerk twee grote, bijna kamerhoge, poorten. De opgeklampte poort, die gevat is in een zware poortomlijsting met versierde sluitsteen in halfverheven beeldhouwwerk van een stierenkop, geeft toegang tot de achterliggende, zogenaamde jachtloge. De oude schuur of zaal bevindt zich in een ruim achterliggend bijgebouw dat aansluiting heeft op de noordvleugel van het kasteelgebouw. De schuur bezit nog een aantal bewaarde elementen. Opvallend in de open ruimte is de grote schouw met grote open haard aan de korte rechter- of noordgevel. De schouwmantel is opgebouwd met geprofileerde wangen in arduin. De bakstenen schouwboezem versmalt naar boven toe. Op de boezem is een muurplaat met beeldhouwwerk ingemetseld.

Het plafond van de schuur is opgebouwd uit moerbalken en kinderbalken. De moerbalken worden gedragen door een geprofileerde kraagsteen in natuursteen (geschilderd). De bakstenen muurwanden zijn wit geschilderd en worden doorbroken door twee brede vensteropeningen opgevuld met kleine glasplaatjes tussen fijne roeden. Aan de weerszijden van de haard zit een rechthoekige vensteropening met een glasvlak. De vloeren zijn gelegd in oude vierkante gebakken tegeltjes. Voortgaande op het kadasterarchief kan worden vermoed dat deze zaal in kern teruggaat tot de midden 19de-eeuwse bouwfase.

De zolderverdieping van deze schuur bezit nog een mooi bewaarde dakconstructie en het houtbeschoot onder de dakbedekking is nog aanwezig.

Kleine nutsgebouwtjes. De oostzijde van de oudere nutsgebouwen sluit aan bij een complex van drie kleine annexen: duiventoren, laag arcadegebouwtje torentje met volière. Zij vertonen een sterke visuele samenhang door hun identieke bouwstijl. Het zijn gaaf bewaarde onderdelen, esthetisch geïntegreerd in het kasteeldomein nieuw aangelegd in 1938 in neotraditionele stijl.

Duiventoren. De hoge duiventoren is in baksteen gemetseld en is opgebouwd op een vierkantig grondplan met een opstand van twee bouwlagen. De eerste bouwlaag wordt in elke (zichtbare) gevel doorbroken door hoge rondboogige poortopeningen ingevuld met een houten poort, geschilderd in wit en blauw. Het metselwerk wordt versierd met speklagen van witsteen. In de zijgevel bevindt zich een klein venster gevat in een baksteenomlijsting. De tweede bouwlaag is grotendeels blind en wordt slechts doorbroken door smalle openingen. Het geheel wordt afgeboord met een fries van luchtgaten of steigergaten, omlijst door witsteen.

Arcadegebouw. Een lang gebouw van één bouwlaag onder leien lessenaarsdak vormt de verbinding tussen de beide torens. De bakstenen gaanderij vormt een arcadegalerij van drie omlijste segmentbogen, die rusten op drie vierkante pijlers.

Volière. De arcade eindigt op een torenggebouwtje van één bouwlaag op een vierkante plattegrond onder leien tentdak. Het torentje heeft een neotraditioneel uitzicht van een bakstenen gebouw versierd met witsteenelementen en hoekblokken in witsteen. De voorgevel van het torentje aan de binnenkoer en de oostelijke zijgevel worden doorbroken door een grote rondboogopening in baksteen met een dragende aanzetsteen aan de boog. Het

vloerniveau is verhard en hoger gelegen. In de noordelijke gevelzijde zit een dichtgemetselde, rondbogige opening, met omlijsting van gestrekte bakstenen. Wellicht gaat het om een vroegere toegangsdeur tot de kooi.

Het gebouw deed eertijds dienst als een volière, als ruime buitenkooi voor wellicht siervogels. De binnenruimte is kamerhoog, afgedekt en voorzien van twee gesloten zijden. De grote rondbogige muuropeningen zijn normaal opgevuld met een frame van hout of traliwerk, dat opgevuld is met gaas of glas. Enkel een restant van een frame in metaal is nog aanwezig.

De beeldbepalende en opvallend hoge bakstenen omheiningmuur is uitgevoerd in verzorgd metselwerk, heeft een oplopend verloop en is bekroond met bolornamenten. Het uit het interbellum daterende smeed- en gietijzeren toegangshekken van hoofd- en zijtoegang tot het kasteelpark zijn uitgevoerd in een klassieke vormgeving met verwijzingen naar de art nouveau.

Art. 2.3. Het monument de voormalige afspanning De Mol heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° historische waarde;
- 2° architecturale waarde.

De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van de voormalige afspanning De Mol zijn:

De voormalige afspanning De Mol, gelegen vlak aan de Tiensesteenweg, omvat een in kern 18de-eeuws breedhuis en een lagere L-vormige aanbouw ten oosten.

Het pand vertoont de typerende kenmerken van een 18de-eeuwse woning in traditionele bak- en zandsteenstijl. Het betreft een verankerd bakstenen gebouw op een kleine, niet-uitspringende plint van enkele lagen witsteen of kalkzandsteen.

Breedhuis aan de rooilijn. Het verankerde bakstenen breedhuis is een rechthoekig volume van één bouwlaag onder een steil leien zadeldak tussen aandaken. Aan de straatzijde is het ingedeeld in drie traveeën. In de middelste travee zit een korfboogdeur die gevat is in een kalkzandstenen omlijsting versierd met dubbele, geprofileerde imposten en sluitsteen, bekroond met een uitspringende waterlijst. De drie dakkapellen aan de voor- en achterzijde zijn jongere toevoegingen. Enkel de dakkapel boven de korfboogdeur gaat terug op een ouder exemplaar.

De rechthoekige beluikte vensters zijn bovenaan gevat onder een natuurstenen latei en onderaan op een onderdorpel in hardsteen. De traditionele kruiskozijsen zijn bij de restauratie van 1979 opnieuw aangebracht. Het bovenlicht van het kruiskozijn is ingedeeld in vier glaspaneeltjes en is getralied. Het schrijnwerk van de onderste vensters is ingevuld met telkens zes glaspanelen. Het houten schrijnwerk is vernieuwd naar oorspronkelijk model. De bij de restauratie opnieuw aangebrachte, opgeklampte houten luiken zijn geschilderd.

De voordeur is van jongere datum. De geschilderde houten deur is in visgraatmotief en is versierd met klinknagels, een sierlijke metalen deurklopper en een sleutelplaat.

Boven de voordeur zit een stenen uithangbord in verheven beeldwerk met opschrift: 17 IN DEN MOL 33/ AU . FOINT ON . VAEN/ TOUT . SOURT DE . PIER/ GOKT LOGIST TE VOET EN TE PEERT.

De beide zijgevels van het hoofdgebouw eindigen op een bakstenen tuitgevel met gemetselde vlechtingen aan de schuine kant. De beide tuiten worden geflankeerd door telkens twee bakstenen schoorstenen. De linker of westelijke zijgevel is blind op de verdieping. Een kleine raamopening op de begane grond werd gedicht.

De verankerde bakstenen achtergevel van het hoofdgebouw is opgebouwd uit één bouwlaag en drie traveeën, waarvan twee deurtraveeën aan de linkerzijde en één venstertravee aan de rechterzijde.

De drempel van de oorspronkelijke achterdeur, centraal in de achtergevel, zit momenteel onder het maaiveld. De beplankte en beschilderde korfboogvormige deur zit vervat in een kalkzandstenen, brede omlijsting met kwarthol beloop en versierd met imposten en een sluitsteen. De deur wordt bekroond door een klein, vierkant bovenlicht dat gevat zit in een

omlijsting van kalkzandsteen. Het (vernieuwd) schrijnwerk is ingevuld met vier glaspaneeltjes en is getralied.

In de blinde oostelijke zijgevel van het breedhuis zit een zichtbaar spoor van een dichtgemetselde, smalle muuropening onder een bakstenen ontlastingsboog en met een stenen omlijsting, die deels achter het lessenaarsdak van de aanbouw is verdwenen.

Aanpalende aanbouw. De rechter of oostelijke zijgevel van het breedhuis wordt geflankeerd door een aanbouw van anderhalve bouwlaag onder hoog lessenaarsdak bedekt met rode Vlaamse pannen. Aan de straatzijde is dit volume voorzien van een vensteropening (geen kruiskozijn) en een deuropening. Het rechthoekig, beluikt venster is bovenaan gevat onder een witstenen latei en onderaan op een onderdorpel in hardsteen. Het schrijnwerk van het venster is ingevuld met telkens zes glaspanelen. De thans met bakstenen gedichte deuropening aan de straatzijde is gevat in een vlakke rechte omlijsting in arduin.

De bakstenen achtergevel van deze aanbouw (tuinzijde) heeft een deuropening met korfboogvormige deuromlijsting. Op de halve bovenverdieping zit een rechthoekig venstertje onder een stenen latei, ingevuld met een enkelvoudig beglaasd venster.

Op zijn beurt wordt deze aanbouw geflankeerd door twee manshoge bakstenen aanbouw-tjes of stalletjes onder lessenaarsdak en afgedekt door Vlaamse pannen.

Aan de rechter gevelzijde ligt achter de straatmuur een eerste kleine aanbouw, die enkel een deuropening heeft langsheen de tuinkant.

Aan de achtergevel van de aanbouw zit een tweede klein stalletje met aan de tuinzijde een vensteropening onder natuurstenen latei en een vensterdorpel in hardsteen. Het venster is omlijst met natuurstenen blokken. Enkele hoekblokken in natuursteen versieren de hoeken van de muren.

Interieur van het breedhuis. De begane grond van het breedhuis wordt vandaag door een deels oorspronkelijke centrale gang opgedeeld in twee grote ruimten. Het oorspronkelijk grondplan, zoals opgemaakt in een opmeting van 1979, vertoonde een centrale gang die de korfboogdeur met de achterdeur verbindt. Aan de linker of westelijke kant bevond zich een iets grotere voorkamer die verbinding maakt met een achterliggende kamer. Aan de rechter of oostelijke zijde van de centrale gang bevond zich eveneens een ruime voorkamer, die verbinding gaf met twee haakse evenwijdige maar kleinere vertrekken.

De structuur van de vroegere centrale gang op de begane grond is nog afleesbaar en loopt van de voordeur door tot een kleine houten achterdeur. Deze met briefpanelen beplankte en geschilderde achterdeur geeft toegang tot het achterliggend hof. Aan de buitenzijde is de deur gevat in een korfboogvormige omlijsting in kalkzandsteen.

De linker zijdelingse binnenmuur van de oorspronkelijke centrale gang werd grotendeels verwijderd en vervangen door een manshoge afsluiting zonder erfgoedwaarde.

Westelijke ruimte. De westelijke ruimte op de gelijkvloerse verdieping, gelegen links van de centrale gang, is een samenvoeging van een grote voor- en achterkamer. Het geheel van de grote ruimte wordt verlicht door één vensteropening met houten schrijnwerk in de voorgevel en één in de achtergevel.

De geschilderde moerbalken, al dan niet met sleutelstuk, zijn nog zichtbaar. De moerbalken zijn verschillend van afmeting en worden geschraagd door een verticale houten balk, die mogelijk werd toegevoegd voor de nodige ondersteuning na het wegbreken van de tussenmuren.

Een aantal blinde nissen, in baksteen en geschilderd, versieren de bakstenen binnenmuren van deze zaal. De nissen hebben ofwel een rondbogige omlijsting of een voluutomlijsting.

In de achtergevel van deze ruimte bevindt zich een oudere achterdeur, beplankt met stroken en geschilderd, en die aan de binnenzijde gevat is in een vlakke bakstenen omlijsting.

Oostelijke ruimte. In de rechter of oostelijke zijde van het breedhuis werd eveneens de voorkamer samengevoegd met de twee evenwijdige achterkamers. Het vloerniveau is er een trede hoger dan aan de linkerkant van het pand, wellicht omdat hieronder de kelderruimte is

gelegen. Het geheel van de grote rechter eetzaal wordt ook hier verlicht door één vensteropening met houten schrijnwerk in de voorgevel en één in de achtergevel.

De balklaag is in deze ruimte zichtbaar en is geschilderd. Twee moerbalken, die de vroegere kamerindeling overspanden, sluiten nu aan op elkaar. Ze zijn dwars ten opzichte van de straat ingewerkt en overspannen de ruimte vanaf de voorgevel naar de achtergevel. De moerbalken worden geschraagd door twee staande houten balken, die er zijn aangebracht ter vervanging van de verdwenen binnenmuurconstructie. De kinderbalken lopen evenwijdig met de straat. Zij zijn talrijk en dicht bij elkaar in de moerbalken ingewerkt. Zij hebben een diverse vormgeving en zijn daarom mogelijk ook verschillend van ouderdom. Het gedeelte aan de straatzijde (de vroegere voorkamer) bestaat uit kinderbalken van vierkante vorm, het middelste deel is een amalgaam van eerder ronde boomstammen en van oudere verweerde balken. Het gedeelte van de kinderbalken aan de tuinzijde werd in een meer recente periode vernieuwd.

In de rechterhoek van deze oostelijke of rechter zaal zit een houten deur, die toegang geeft tot de oostelijke aanbouw onder lessenaarsdak. De functionele binnenruimte is aangepast. Alle vloeren op het gelijkvloerse niveau van het breedhuis zijn herlegd in een oude betegeling van kleine vierkanten in rode kleur, klassiek gebruikt in landelijke huizen.

Kelder. Aan het eind van de vroegere centrale gang (tuinzijde van de westelijke ruimte) bevindt zich, zijdelings achter een gemetst bakstenen muurtje, een oorspronkelijk kelderdeurtje in hout. Een korte stenen trap geeft toegang tot de kelder onder een bakstenen tongewelf. De trap telt acht treden, die elk opgebouwd zijn uit een afwisselende laag van gesinterde rode baksteen en een laag witsteen. De 18de-eeuwse kelder ligt onder de rechter- of oostelijke zijde van het breedhuis en loopt over de ganse diepte door naar de straat toe en is ingedeeld in een aantal bakstenen compartimenten onder rondboog en met ongelijk vloerniveau oplopend naar de straat toe. De jongere keldervloer bestaat uit kleine vierkante tegeltjes in geglazuurde, roodbruine tinten.

Een bakstenen vierkante zuil van latere datum ondersteunt de middelste boog van het keldergewelf. Dit wijst mogelijk op een oudere doorbreking van keldermuren of op het samenvoegen van twee kelders tot één.

Zolder. De open ruimte van de huidige bovenverdieping onder het bewaarde dakgebinte is aangepast. Het schouwkanaal aan de oostelijke muurwand is nog bewaard.

Art. 2.4. Het monument de kilometerpaal K29 heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° historische waarde;
- 2° architecturale waarde.

De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van de kilometerpaal K29 zijn:

Het betreft een kilometerpaal, staand tegen de gevel van de vroegere afspanning De Mol. Het is een kleine ronde paal in hardsteen met licht conische top, geplaatst op een vierkante voet. Aan de voorzijde is het cijfer 29 gebeiteld in een verzonken cirkel.

Art. 3. De algemene doelstelling van de bescherming is het behoud van de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden. Elke ingreep moet de beschermde erfgoedwaarden, erfgoedkenmerken en -elementen respecteren en ondersteunen en vereist een geïntegreerde en duurzame aanpak waarbij de impact op het geheel wordt afgewogen en waarbij de draagkracht niet wordt overschreden. Het maximaal behoud van authentiek materiaal is daarbij belangrijk, zonder elke vernieuwing te willen uitsluiten. Dit veronderstelt vakkundig onderhoud en conserverende ingrepen.

Bij elke wijziging dient afgewogen te worden of nieuwe ingrepen geen negatieve impact hebben op de specifieke erfgoedelementen en erfgoedkenmerken van het historisch cultuurlandschap. De historische verbondenheid tussen Klein park en Groot park en de historische samenhang met de aanwezige monumenten dient, ondanks de huidige opdeling in verschillende eigendommen, steeds indachtig gehouden te worden bij elke wijziging of toevoeging binnen de historische afbakening van het oude kasteeldomein de Bunswyck. Deze

samenhang doelt ook op de voormalige afspanning De Mol die eveneens tot het historische domein behoort.

Art. 3.1. Voor het beschermd cultuurhistorisch landschap van het kasteelpark de Bunswyck gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° binnen het kader van de omschreven erfgoedwaarden beoogt de bescherming het behoud en het aangepast beheer van de parkaanleg uit 1938, met respect voor de verhouding in de configuraties tussen het Groot park en het Klein park;
- 2° het riant karakter in het Groot park dient behouden te worden door de correcte aanplanting van bomengroepen van eenzelfde soort, overwegend inheems met accenten van uitheemse soorten of cultivars. Het behoud en, bij uitval, vervanging van de aanwezige bruine beuken (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea') met een standplaatsgeschikte parkboomsoort met specifieke bladverkleuring, rekening houdend met de huidige positionering, is aan te bevelen. Ook de vervanging van het groepje fijnsparren door een andere te bepalen soort naaldhout, als groenblijvend accent ten zuiden van de belvédère, is aan te raden;
- 3° de als blikvanger in het noordelijke gedeelte van het Groot park aangeplante zuilvormige Italiaanse populier (*Populus nigra* 'Italica') speelt een essentiële rol in het arcadisch landschap en dient bij uitval in de onmiddellijke omgeving vervangen te worden;
- 4° om het pastorale en arcadische beeld te bewaren wordt gestreefd naar het uitzicht van een uitgedunde boomgaard. Hiervoor wordt een heraanplant met maximum de helft van het oorspronkelijke aantal fruitbomen voorgesteld. Deze aanplant dient binnen het bestaande vierkantsverband te gebeuren, met een overwicht aan appelbomen in het midden en een paar pruimen-, peren- en kersenbomen op de randen. Het verdient aanbeveling om de nog aanwezige variëteiten te determineren en de resultaten daarvan als basis voor de keuze van nieuwe aanplantingen te gebruiken;
- 5° om het pastorale en arcadische beeld te bewaren wordt de begrazing van de hoogstamboomgaard bij voorkeur verdergezet;
- 6° door zijn cruciale rol als zichtpunt binnen het parkontwerp van 1938, zijn aan het landhuis refererende bouwstijl en zijn rol als optische lens binnen en buiten het park, verdient het behoud en het herstel van de belvédère met zijn terras de voorkeur. Bij een restauratie of reconstructie naar oorspronkelijk model dienen de nog aanwezige authentieke materialen zoveel mogelijk gerecupereerd te worden. De ligging, oriëntatie, grootte, schaal en materiaalgebruik van de huidige belvédère dienen hierbij als leidraad;
- 7° om zijn rol van optische lens over het park en de vallei met de Abdij van Park in Heverlee te kunnen vervullen, is het nodig dat de spontane opslag van hoogstambomen in de zichtas van de belvédère geroid wordt;
- 8° om de erfgoedwaarden van de belvédère te versterken is het aangewezen om de begeleidende sierbeplanting van groenblijvende, uitheemse struiken uit het interbellum te behouden en te herstellen. Voor de aanvulling dienen groenblijvende soorten gekozen te worden waarvan het gebruik gelinkt is aan dit tijdvak. Het aanplanten van lokaal niet-invasieve voor- en najaars bol- en knolgewassen die bij een dergelijke locatie horen, kan hier ook in passen;
- 9° de loods met vervallen dienstgebouw draagt bij aan het pastorale en arcadisch beeld van het kasteelpark en verhoogt zo de aanwezige erfgoedwaarden. De wenselijkheid en haalbaarheid van het herstel of de reconstructie is een optie die dient afgewogen te worden in overleg met de adviserende instanties. De interieurinrichting van het dienstgebouw bevat nog weinig of geen erfgoedkenmerken. Een nieuwe invulling kan overwogen worden;
- 10° in de dreef van tamme kastanje wordt bij uitval gekozen voor inboeten met dezelfde soort, bij voorkeur met genetisch identiek materiaal om de diversiteit van het genenmateriaal van bomen in Vlaanderen te bewaren. Bij een procentueel hoge uitval van dreefbomen is herstel door heraanplant met kwalitatieve en gelijksoortige bomen volgens de huidige plantafstanden en plantverbanden wenselijk;

- 11° de bewaarde cementen hekpijlers en weidepalen worden bij voorkeur in situ bewaard en waar nodig deskundig hersteld. Er kan voor geopteerd worden om lacunes met replica's aan te vullen;
- 12° de paden in het beboste gedeelte zijn door achterstallig onderhoud nagenoeg volledig verdwenen. Een eventueel herstel dient zich te baseren op een studie van het historisch kaartmateriaal, terreinanalyse en indien nodig een tuin-archeologisch onderzoek;
- 13° in de moestuin wordt de spontane opslag van bomen en struiken best verwijderd. De cementen spaliervpalen worden in situ bewaard en indien nodig deskundig hersteld. De ruïneuze serres zonder erfgoedwaarde kunnen vervangen worden door een nieuwe invulling van dezelfde grootte op dezelfde locatie voor zover wettelijk toelaatbaar;
- 14° behoud en aangepast beheer van het Klein park door behoud en vrijwaring van de aanwezige monumentale bomen en het voorzien van verjonging bij uitval, het verwijderen van storende opslag. Het installeren van een ontbrekende struiklaag verdient aanbeveling;
- 15° de paden in het Klein park zijn momenteel grotendeels overgroeid. Het eventueel herstel van onverharde paden in het park dient zich te baseren op een studie van het historisch kaartmateriaal, terreinanalyse en indien nodig een tuin-archeologisch onderzoek;
- 16° de bescherming omvat een beperkte woonzone ten oosten van de moestuin. Bij de eventuele ontwikkeling van deze zone wordt gevraagd de erfgoedwaarden en typologie van het park te respecteren en ervoor te zorgen dat er geen negatieve visuele impact op de aanleg van het Groot park is.
- 17° Het voormalig bijgebouw Tiensesteenweg 349 is achterin gelegen op het domein en gaat in kern en naar uiterlijk voorkomen (volume, gabarieten, materiaalgebruik) terug op een 19de-eeuws ruraal gebouw en een nog ouder pakhuis. De bescherming beoogt het behoud van de volumewerking (voetafdruk, bouwvolume, bouwhoogte, dakvorm) en het materiaalgebruik (onbeschilderde baksteen en Vlaamse pannen) van het gebouw. Een verbouwing, sloop en heropbouw binnen voorafgaande opgesomde kantlijnen is mogelijk;

Art. 3.2. Voor het beschermde monument kasteel de Bunswyck gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de markante configuratie van het kasteelgebouw, de oude dienst- en nutsgebouwen en de toegevoegde kleine bijgebouwen stemt overeen met de laatste grote bouwcampagne van 1938. De bescherming beoogt het behoud van de ensemblewaarde en de herkenbaarheid van de historische configuratie zoals ze bestond in 1938;
- 2° de bescherming beoogt het behoud en eventueel het herstel van de herkenbaarheid van de typerende buitenarchitectuur van het kasteelgebouw, van de oude dienstgebouwen en van de kleine bijgebouwen, qua volumewerking, bouwhoogte, gabarit, beeldwaarde, materiaalgebruik en afwerking en de decoratieve gevelementen;
- 3° de bescherming van het interieur beoogt in essentie de herkenbaarheid van de oorspronkelijke planindeling op het gelijkvloerse niveau van het kasteelgebouw volgens de laatste grote bouwcampagne van 1938, met de rijkelijke aankleding van de voorname vertrekken: in het bijzonder de inkomhal met monumentale open haard, de twee rijkelijk aangeklede salons evenwijdig met de straatzijde, de ruime eetzaal georiënteerd naar de parkzijde en de traphal met hoofdtrap;
- 4° de bescherming beoogt het behoud van de omheiningsmuur met toegangshekken als sterk afbakenend en beeldbepalend element langsheen de steenweg; het is aangewezen dat de verdwenen hekpijler met bolbekroning van de secundaire toegang bij het Groot Park wordt hersteld en dat de vleugels van het poorthek worden teruggeplaatst in het kader van het afsluiten van het domein.

Art. 3.3. Voor het beschermd monument de voormalige afspanning De Mol gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de bescherming beoogt de historische configuratie van het domein en het behoud van de buitenarchitectuur, de volumewerking en de beeldwaarde van de vroegere afspanning De Mol met de typerende kenmerken van de 18de-eeuwse zand- en baksteenstijl en zijn 19de-eeuwse toevoegingen;
- 2° de bescherming beoogt het behoud van de nog authentieke erfgoedelementen in het interieur, in het bijzonder de samengestelde balklagen van de plafonds op het gelijkvloerse niveau, de kapconstructie op het zolderniveau, het kelderniveau met dubbel tongewelf;
- 3° bij restauratie kan bouwhistorisch onderzoek uitsluitel geven over de verschillende bouwfases en in het bijzonder over de authenticiteit van de balklagen en de kapconstructie;
- 4° de onlosmakelijke historische verbondenheid tussen het kasteeldomein de Bunswyck en de site van de voormalige afspanning De Mol dient afleesbaar te blijven in de profilering van de beide gebouwen, kasteel en afspanning, enerzijds aan de rooilijn van de Tiensesteenweg en anderzijds aan hun ligging op de heuvelflank van de Predikherenberg; de omheiningsmuren aan de straatzijde vormen daarbij een verbindend element;
- 5° de erfgoedwaarde van het domein van de voormalige afspanning kan worden versterkt door een meer natuurlijke groenaanleg in de erfzone en het gebruik van meer duurzame materialen voor de aanleg van de parking.

Art. 3.4. Voor het beschermd monument de kilometerpaal K29 gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de kilometerpaal in goede bouwfysische toestand te bewaren; enkel bij noodzaak te reinigen met niet-schadelijke producten voor de natuursteen;
- 2° de kilometerpaal dient zichtbaar te worden gehouden vanop de openbare weg.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het cultuurhistorisch landschap en van de monumenten zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water en van bodemingrepen die het fysisch milieu en de standplaats van het houtig erfgoed kunnen beïnvloeden;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5.1. Voor de volgende handelingen aan het beschermd cultuurhistorisch landschap moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het slopen, verbouwen of heropbouwen van constructies die als erfgoedelement zijn opgenomen in het beschermingsbesluit of van kleine landschapselementen;
- 2° het plaatsen van constructies met een minimale grondoppervlakte van 6 m² en een minimale hoogte van 4 meter, met uitzondering van niet-permanente en verplaatsbare constructies binnen een straal van 30 meter rond een vergund of vergund geacht gebouw;
- 3° het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekendgemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m²;
- 4° het plaatsen van bovengrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
- 5° het plaatsen of wijzigen van afsluitingen, met uitzondering van gladde schrikdraad en prikkeldraad ten behoeve van veekering;
- 6° het aanleggen, verwijderen of wijzigen van wegen en paden;

- 7° elke reliëfwijziging van de bodem, wijziging van het hydrografisch netwerk of werk dat impact kan hebben op het grondwaterpeil;
- 8° het vellen of beschadigen van aangeplante bomen en struiken die opgenomen zijn in het beschermingsbesluit of in een goedgekeurd beheersplan, met uitzondering van dode bomen en struiken; en elke handeling die een wijziging van de groeiplaats en groeivorm van de bomen en de struiken die opgenomen zijn in het beschermingsbesluit of in een goedgekeurd beheersplan tot gevolg kan hebben;
- 9° het scheuren van grasland of het omzetten van grasland in akkerland van:
  - a) historisch permanent grasland: een halfnatuurlijke vegetatie die bestaat uit grasland dat gekenmerkt wordt door het langdurig grondgebruik als graasweide, hooiland of wisselweide met cultuurhistorische waarde of met een soortenrijke vegetatie van kruiden en grassoorten waarbij het milieu meestal wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van sloten, greppels, poelen, uitgesproken microreliëf, bronnen of kwelzones;
  - b) overig grasland in de groengebieden, parkgebieden, buffergebieden, bosgebieden, valleigebieden, brongebieden, agrarische gebieden met ecologisch belang, agrarische gebieden met bijzondere waarde, natuurontwikkelingsgebieden, gebieden voor gemeenschapsvoorzieningen en openbare nutsvoorzieningen met als overdruk overstromingsgebied, wachtbekkens en militaire domeinen, ontginningsgebieden die een van de bestemmingen, vermeld in dit artikel, als nabestemming hebben, op de plannen van aanleg en de ruimtelijke uitvoeringsplannen met toepassing van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening;
- 10° het omzetten van akker- of grasland naar bos;
- 11° het aanleggen, wijzigen of uitbreiden van verhardingen en/of parkeerplaatsen;
- 12° het aanleggen van sportinfrastructuur;
- 13° het organiseren van evenementen die het normaal gebruik van het beschermd cultuurhistorisch landschap overstijgen;
- 14° het houden van testen, oefenritten en wedstrijden met mechanische voertuigen; het organiseren van gemotoriseerde sportevenementen;
- 15° het houden van georganiseerde ruitersporten;
- 16° het achterlaten, opslaan of verwerken van eender welke afvalstof, van afgedankte grote voorwerpen of schroot al of niet verwerkt, van ruwe of verwerkte materialen, met uitzondering van tijdelijke stockage op akkerland van stalmest, van compost;
- 17° het gebruik van bestrijdingsmiddelen of chemische verdelgingsmiddelen op grasland, wegbermen en bos.

Art. 5.2. Voor de volgende handelingen aan de beschermde monumenten moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
  - a) het verwijderen, vervangen of wijzigingen van dakbedekking en gootconstructies;
  - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
  - c) Het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
  - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, luiken, poorten, inclusief de beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
  - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
  - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekendgemaakt dat het goed te koop

of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m².

- 5° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
- a) het plaatsen of wijzigen van boven- en ondergrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
  - b) het uitvoeren van graafwerken die de stabiliteit van de gebouwen en constructies in gevaar kunnen brengen;
  - c) het wijzigen of verplaatsen van afsluitingen, omheiningsmuren en toegangshekken;
  - d) het plaatsen of wijzigen van straatmeubilair, met uitzondering van niet-aard-en niet nagelvaste elementen en verkeersborden vermeld in artikel 65 van het Koninklijk Besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg.
- 6° voor de volgende handelingen aan het interieur van de beschermde monumenten, moet een toelating worden aangevraagd:
- a) het uitvoeren van destructief materiaal-technisch onderzoek;
  - b) het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren in het interieur;
  - c) het uitvoeren van werken die het uitzicht of de indeling van het interieur wijzigen;
  - d) het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
  - e) het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, schouwen, ingewerkte wandspiegels, trappen, stucwerk, wand- en plafondschilderingen, wandbekledingen, papierbehang, binnenschrijnwerk, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, lambriseringen, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
  - f) het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontpleisteren van bepleisterde elementen;
  - g) het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige;
  - h) het plaatsen of vernieuwen van technische voorzieningen, zoals verwarming, klimaatregeling, elektrische installatie, geluidsinstallatie, sanitair, liften en beveiligingsinstallaties; met uitzondering in de keukens of in de technische ruimtes dienstig voor de bestaande uitbating als restaurant of horeca, tevens met uitzondering van die installaties waarvoor geen destructieve ingrepen in de constructies moeten gebeuren en/of die geen storende visuele impact hebben op de ruimten met waardevolle interieurs met erfgoedelementen.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel,

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed,

Matthias DIEPENDAELE